

8. Что такое связь четвертого поколения. Стандарт LTE: справка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rb.ru/infort/121217.html>.
9. Опытные сети связи 4 поколения будут развернуты в 2010 году – Щеглов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gian.ru/science/20091228/1833995.html>.
10. Мобильный Интернет: что выбрать? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://itc.ua/Mobility/2009/12/30>.
11. Бесский И. «Киевстар. Мобильный Интернет» / И. Бемский // SMS. – 2009. – № 3. – С. 78–79.
12. Івченко Є. І. Пріоритети розвитку електронного бізнесу підприємств / Є. І. Івченко // Економічні інновації : зб. наук. пр. – Одеса : Інст. пробл. ринку та екон.-екол. досліджень НАН України. – 2009. – Вип. 36. – С. 435–444.
13. Богапов Г. Мобильный банкинг пробивает дорогу [Электронный ресурс] / Г. Богапов. – Режим доступа : <http://itnews.com.ua/analitiks/176.html>.
14. Богомолов А. И. Мобильная связь как базис новых информационно-образовательных технологий / А. И. Богомолов // Проблемы економічної кібернетики: XIV всеукр. наук.-метод. конф., 8–9 жовт. 2009 р. : тези доп. –Х., 2009. – С. 27–29.
15. Сорокін А. Б. Основи побудови радіоприймальних пристроїв / А. Б. Сорокін, Є. І. Івченко : навч. посіб. для курс. вищ. військ. навч. закл. зв'язку, 2002. – 196 с.
16. Верещагин А. Цифровая радиосвязь и Украина / А. Верещагин // Wireless Ukraine. – 2009. – № 1 (1). – С. 24–27.

УДК 621.310

РОЛЬ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В. В. Ярмош

Нині інтелектуальна власність відіграє велику роль у діяльності підприємств. Результати науково-технічної діяльності приносять прибуток, а також удосконалюють процес виробництва підприємств підвищуючи і відповідно конкурентоспроможність продукції.

З метою раціонального використання об'єктів інтелектуальної власності на підприємстві їх необхідно зарахувати на баланс. Відомо, що без оцінки об'єктів інтелектуальної власності підприємство не зможе зарахувати ІВ на баланс, а також не зможе здійснювати операції стосовно її використання.

Оцінка інтелектуальної власності відіграє чи не основну роль в управлінні та підвищенні економічної ефективності діяльності підприємства.

Головною метою бухгалтерського обліку інтелектуальної власності як нематеріальних активів підприємства є отримання суб'єктом господарювання додаткових оборотних кош-

тів, додаткових прибутків від передачі прав на використання об'єктів інтелектуальної власності для отримання сприятливих ринкових позицій, удосконалення і використання сучасних технологій при виробництві продукції та наданні послуг, збільшення портфеля інтелектуальної власності, зростання інвестиційної привабливості підприємства.

Дослідженню питань формування структури власності, оцінки об'єктів інтелектуальної власності й ефективності їх використання присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених – М. Афанасьєва, Ст. Басаргіна, П. Кузнєцова, П. Кучина, Дж. Лоуга, Р. Мальгинова, Ю. Перевалова, А. Радигина, Дж. Сіммонса і ін. Проблемам розвитку людського потенціалу та вдосконалення мотиваційних механізмів на підприємстві присвячені праці Ст Бовикіна, Н. Волгіна, Дж. К. Грейсона мл, До. Делла, А. Данієлова, М. Меськона, С. Радько, С. Суряна А. Федченко, М. Хабакука й ін.

У даній статті автор робить спробу визначити роль оцінки інтелектуальної власності в діяльності підприємства; обґрунтувати необхідність оцінки інтелектуальної власності для зарахування її на баланс підприємства; розкрити поняття «інтелектуальна власність» і «нематеріальні активи».

Поняття «інтелектуальна власність» виникло в процесі тривалої (з XVIII ст.) практики юридичного закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності у сфері науки, виробництва, мистецтва та літератури. У науковій термінології цей термін використовується з 50-х рр. XX ст. [1, с. 18].

Поняття «інтелектуальна власність» розуміють як права на літературні, художні та наукові твори; виконавську діяльність артистів, звукозапис, радіо- і телевізійні передачі; винаходи в усіх сферах людської діяльності; наукові відкриття; промислові зразки; товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування і комерційні позначення; захист від недобросовісної конкуренції, а також усі інші права, що стосуються інтелектуальної діяльності (наприклад, комп'ютерні програми та бази даних, топології інтегральних мікросхем, ноу-хау) у виробничій, науковій, літературній і художній сферах, закріплені за певним суб'єктом, а також різні форми привласнення матеріальних благ, що є винагородою за творчу працю. Це поняття включає в себе три основні елементи, що становлять певну діалектичну єдність, а саме: інтелектуальний продукт або продукт розумової, інтелектуальної праці (ІП), інтелектуальна власність (ІВ) і нематеріальний актив (НА). Інтелектуальна власність складається з промислової власності, авторського права і суміжних прав, ноу-хау, захисту від недобросовісної конкуренції та об'єктів науково-технічної інформації.

Інтелектуальна власність значною мірою впливає на економічну діяльність підприємств, навіть стала її невід'ємною частиною, для того щоб вона приносила відповідний прибуток необхідно взяти ІВ до обліку, що ведеться на підприємстві та зарахувати її на баланс. На балансі підприємства інтелектуальна власність відображається як нематеріальні ак-

тиви [7, с. 5].

Сьогодні можна визначити декілька проблем відносно інтелектуальної власності на підприємстві, найголовніші з них – це облік і оцінка об'єктів ІВ.

Відомо, що без оцінки об'єктів інтелектуальної власності підприємство не зможе зарахувати ІВ на баланс, а отже, не зможе здійснювати операції стосовно її використання.

Нині в Україні немає досконалої методики оцінки інтелектуальної власності. При веденні бухгалтерського обліку на підприємстві ІВ є нематеріальними активами. Нематеріальні активи – принципово новий об'єкт фінансового обліку, що узагальнює особливі види вкладень капіталу підприємства, а також характеризує його економічний потенціал і фінансову стабільність. З економічного погляду термін «нематеріальні активи» найчастіше відображає умовно-нормативний підхід і є елементом бухгалтерської моделі фірми. Нематеріальні активи поділяють за відповідними характеристиками і класифікують відповідно до рис.

Отже, до нематеріальних активів – об'єктів права інтелектуальної власності – належать: право власності на винахід; право власності на винахід засвідчується патентом; об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини); спосіб; право власності на корисну модель; право власності на корисну модель засвідчується патентом. Об'єктом корисної моделі може бути конструктивне виконання пристрою; право власності на промисловий зразок; право власності на промисловий зразок засвідчується патентом. Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу та призначені для задоволення естетичних і ергономічних потреб; право власності на знаки для товарів і послуг; право власності на знаки для товарів і послуг засвідчується свідоцтвом. Об'єктом права власності на знак можуть бути словесні, зображувальні, об'ємні й інші позначення або їх комбінації, виконані у будь-якому кольорі чи поєднанні кольорів; право власності на сорт рослин; право власності на сорт засвідчується патентом. Патент на сорт засвід-

чує авторство на сорт і виключне право на його використання. Перелік родів і видів рослин, на сорти яких видаються патенти, визначається Кабінетом Міністрів України. Право власності на фірмове найменування. Юридична особа має своє найменування. Право і обов'язки господарських організацій, акт пов'язані з користуванням фірмовим найменуванням, виробничими марками та товарними знаками, що визначаються чинним законодавством. Право власності на програми для ЕОМ. Право на публікування, відтворення, розповсюдження та інші дії по введенню в господарський обіг сукупності даних і команд, що призначені для

функціонування ЕОМ та інших комп'ютерних пристроїв з метою отримання певного результату. Право власності на базу даних, право на публікування, відтворення, розповсюдження та інші дії по введенню у господарський обіг сукупності даних (статей, розрахунків, тощо), які систематизовані для пошуку й обробки за допомогою ЕОМ. Право власності на науково-технічну інформацію. Об'єктом науково-технічної інформації можуть бути результати науково-технічних, виробничих робіт і іншої науково-технічної діяльності, що зафіксовані у формі, яка забезпечує їх відтворення, використання та поширення [2, с. 28].

Рис. Класифікація нематеріальних активів

До нематеріальних активів – об'єктів права користування ресурсами природного середовища – належать такі: право користування земельною ділянкою; право покупця на подальше господарське або інше використання земельної ділянки. До цього права належить також право оренди земельної ділянки; право користування надрами; право користування надрами, у тому числі на розробку корисних копалин; право на користування геологічною та іншою інформацією про природне середовище; право на використання геологічної, геоморфологічної та іншої інформації про

стан та можливості господарського використання елементів природного середовища, природного середовища в цілому, яка міститься у звітах, картах та інших матеріалах; право на користування іншими ресурсами природного середовища; право на використання водних, біологічних та інших ресурсів, яке будь-яким чином впливає на рівень екологічної безпеки життєдіяльності підприємства, населеного пункту, регіону тощо.

До нематеріальних активів об'єктів права користування економічними, організаційними й іншими вигодами, належать: економічні

вигоди від користування монополією положенням ринку. Факт монополічного панування на ринку виробництва товарів і здійснення послуг. Визначається на підставі інформації, наданої Антимонопольним комітетом України. Права на використання економічних і інших привілеїв. Право на користування податковими, господарськими й іншими привілеями та користування майном визначаються на підставі документів, що засвідчують ці права. Право користування податковими привілеями визначається на підставі інформації, яка надана податковою інспекцією.

Отже, нематеріальні активи як форма вияву інтелектуальної власності являють собою довгострокові права або переваги, придбані й відображені власником у балансі підприємства за вартістю їх придбання або створення та доведення до комерційної діяльності.

Необхідність оцінки вартості інтелектуальної власності виникає також у разі внесення її до інноваційних, інвестиційних проектів; у разі розширення ринків збуту (шляхом надання франшизи тощо); у разі страхування, передачі інтелектуальної власності в заставу з метою отримання кредитів; визначення збитку, завданого неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності; у разі банкрутства підприємства в процесі його ліквідації з метою задоволення позовів кредиторів; включення об'єктів інтелектуальної власності в статутний капітал; розрахунок ціни за право використання об'єкта права інтелектуальної власності через укладення ліцензійного договору; визначення розміру авторської винагороди; отримання банківського кредиту під заставу виключних прав на інтелектуальну власність; складання бізнес-плану з метою залучення інвестицій; визначення розміру податку на прибуток при його даруванні; визначення збитків від порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність відіграє чи не основну роль в діяльності підприємства, отже, оцінка інтелектуальної власності необхідна для управління і підвищення економічної ефективності у діяльності підприємства.

Діяльність будь-якого підприємства направлена на отримання доходу. Інтелекту-

альна власність на підприємстві є джерелом прибутку й удосконалення виробництва продукції. Одним із методів управління підприємства є оцінка об'єктів ІВ. Для ефективного використання інтелектуальної власності, наприклад отримання суб'єктом господарювання додаткових оборотних коштів, додаткових прибутків від передачі прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, підприємство повинно оцінювати її об'єкти. Головною метою оцінки інтелектуальної власності є зарахування її на баланс підприємства, що дозволяє підвищити економічну ефективність його діяльності за рахунок збільшення оборотних коштів за рахунок амортизаційних відрахувань, збільшення статутного фонду та прибутку підприємства, за рахунок продажу інтелектуальної власності. Отже, оцінка інтелектуальної власності безумовно є вагомим аспектом у діяльності підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк Н. Аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення в системі інтелектуальної власності: [Патентно-інформаційна діяльність] / Н. Антонюк // Інтелектуальна власність. – 2005. – № 3. – С. 28–29.
2. Бовин А. А. Интеллектуальная собственность: экономический аспект / А. А. Бовин, Л. Е. Чередникова. – М., 2001. – С. 177–192.
3. Вачевський М. В. Джерела патентної документації та патентних описів до об'єктів інтелектуальної власності / М. В. Вачевський // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 8 (38). – С. 105–114.
4. Вачевський М. В. Організаційна структура системи управління інтелектуальною власністю / М. В. Вачевський // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 4 (34). – С. 155–162.
5. Вильский Г. Инновационная деятельность и эффективность использования промышленной интеллектуальной собственности на предприятии / Г. Вильский, А. Гурченков // Экономист. – 2007. – № 1. – С. 52–55.
6. Жаров В. Єдиний економічний простір під кутом зору інтелектуальної власності / В. Жаров, Ф. Гнату // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 3. – С. 3–6.
7. Крутий И. Механизм приращения интеллектуального капитала личности и компании

- / И. Крутий, Ю. Новикова // Проблемы теории и практики управления. – 2006. – № 9. – С. 41–49.
8. Лазня І. В. Економічний зміст інтелектуальної власності / І. В. Лазня, В. О. Рибалкін // Економічна теорія. – 2006. – № 4. – С. 54–61.
9. Мілаш В. Інтелектуальна власність у сфері договірної діяльності господарюючих суб'єктів / В. Мілаш // Підприємство, господарство і право. – 2006. – № 6. – С. 3–9.
10. Стрижак О. Управління інтелектуальною власністю : [Розвиток науково-технічного потенціалу в Україні] / О. Стрижак // Інтелектуальна власність. – 2006. – № 2. – С. 23–31.
11. Череп А. В. Інвестознавство : навч. посіб. для студ. ВНЗ / А. В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – С. 396.

УДК 519.246.8:658.817

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРЕНДУ ЧАСОВОГО РЯДУ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ

В. В. Магда

Для вивчення та аналізу діяльності підприємства необхідне проведення тривалих досліджень. Основною складовою таких досліджень є побудова та аналіз часових рядів збуту продукції.

Важливим фактором визначення ефективності діяльності підприємства є позитивна тенденція росту рівня збуту продукції. Актуальним при цьому є визначення моделі залежності обсягів збуту від часового чинника та прогноз рівнів продажу. При цьому одним з головних і необхідних завдань є дослідження наявності тренду в даному часовому ряді та його визначення. Отже, аналіз і дослідження часового ряду статистичних показників діяльності, зокрема обсягів збуту, є важливим завданням аналізу ефективності функціонування компанії оптимального прогнозування відповідних показників.

Розвиток кожного економічного явища можна спостерігати в часі. Такий розвиток дає підстави говорити про наявність економічної динаміки [1, с. 399]. Для аналізу динаміки важливими є ряд відповідних числових значень, що являє собою тенденцію деякого економічного показника чи явища. Перелік числових даних певного статичного показника в послідовних моментах або періодах часу

називається часовим рядом [2]. Використання часових рядів застосовується в різних сферах фізики, економіки, астрономії, біології, механіки, медицини [3, с. 4].

Основною метою вивчення часових рядів є прогнозування відповідних явищ у майбутньому. Для цього розв'язують одним із найважливіших завдань дослідження часових рядів – виявлення головної тенденції зміни значень показника. Значення показника будь-якого часового ряду є результатом взаємодії найрізноманітніших причин [2]. Одні причини діють постійно та тривалий час, вони є головними й визначають тенденцію змін. Інші причини діють іноді й короткочасно, вони є випадковими й затемнюють тенденцію змін. Отже, для вироблення правильних висновків про закономірності змін того чи іншого показника необхідно виділити головну тенденцію, відокремивши її від коливань через випадкові причини.

Рівень динамічного ряду, що характеризує розвиток економічного явища, можна представити у вигляді суми чотирьох компонентів, які не можна безпосередньо виміряти: довготривала, циклічна, сезонна складові, а також випадкові коливання [4, с. 15; 1, с. 402; 5, с. 57].

Довготривала компонента формує загаль-